

הוראת החינוך הגופני: "הרצוי לעומת המצוי"

השינויים באורח החיים

כיום, יותר מבשנים קודמות, ניכרת התעניינות בקרב הציבור הרחב בנושאים הקשורים לפעילות גופנית, לכושר גופני ולבריאות. חלק מהסיבות למודעות ולרגישות הציבורית הגוברת קשור בשינוי באורח החיים ובהרגלי הצריכה ובהתפתחות הטכנולוגיה, המדיה והפרסום. בתי-הספר והמוסדות להשכלה גבוהה חייבים לתת את הדעת לשינויים אלו. תכניות הלימודים בתחום החינוך הגופני צריכות להתמקד בהקניית ידע ומיומנויות מוטוריות המתאימות לאורח החיים בשנות ה-2000.

השינויים באורח החיים נובעים ממספר תהליכים:

1. מעבר לשבוע עבודה קצר (חמישה ימי עבודה): בשל קיצור שבוע העבודה נותר יותר זמן פנוי לפעילות ספורט ונופש, לפיתוח מודעות לנושאי בריאות וכושר ולתרומתם למעגל חייו של האדם.

2. הקמת מועדוני ספורט ובריאות איכותיים ומודרניים. מחד-גיסא, בשנים האחרונות חל פרוסום באגון הציבור בפתרונות שמציעות אגודות הספורט, ומאידך גיסא מתפתח שוק פרטי וציבורי, שנועד לתת פתרונות לדרישה ההולכת וגוברת לתרבות של תנועה ושל נופש, התואמת את התפתחות החברה והטכנולוגיה של שנות ה-2000.

כרוב הערים הגדולות הוקמו בשנים האחרונות מועדוני בריאות וכושר (Country Clubs), פרטיים וציבוריים, מתנ"סים ומועדונים בית-ספריים. הפתרונות המוצעים על-ידי גופים אלו כוללים:

- מיתקנים, אולמות ממוזגים ומיכשור מודרני
- הדרכה של מאמנים ומומחים למקצוע
- עבודה בקבוצות קטנות ובדרך כלל, על-פירמות
- אפשרויות רבות יותר כגון שימוש בסאונה ובגיקווי, מסאז' וכי'
- מתן מענה לצרכים אינדוידואליים.

כל זאת בתנאי תברואה ואסתטיקה ברמה גבוהה, המגבירים את המוטיבציה של האזרח להשקיע זמן וכסף כדי להשתתף בפעילות גופנית-חברתית מסוג זה.

3. התפתחות התקשורת והמדיה: התפתחות הטלוויזיה מערוץ "ארצי" אחד למודל רב-ערוצים ותוספת השידורים בכבלים, המגיעים הביתה ללא צורך בגורם מתווך, הביאו לחשיפת הצופים למידע מגוון מרחבי העולם. מאגרי המידע הממוחשבים מאפשרים "לשלוף" מידע בנושאי ספורט, בריאות ונופש ולרכוש עזרים, מכשירי אימון וספרי הדרכה ישירות מהיצרן. באמצעות השידורים האלה הצופה זוכה לצפות במגוון תכניות העוסקות בתנועה ובספורט:

- ✓ בתחרויות של הקבוצות הטובות בעולם בתחום מישחקי הכדור
 - ✓ ברמת הביצוע וההישג של ספורטאים מצטיינים בענפי ספורט שונים
 - ✓ בשיטות אימון מגוונות וחדשניות
 - ✓ במיתקני ספורט מפוארים ובציוד משוכלל.
- לאור תהליכים אלו, ועם הכניסה לעידן החדש של שנות האלפיים, על אנשי החינוך הגופני לבחון היטב את "המצוי לעומת הרצוי", את הישן והמופר מול החדש ולהגיע להחלטות משמעותיות בנוגע לתכנית הלימודים העתידית. כלומר, מתכנני התכניות העתידיות אמורים לחפש תשובות לחלק מהשאלות הבאות:

- האם לדבוק בתכנית (חובה) מוכתבת, או לעודד בחירה בין אלטרנטיבות, תוך העברת האחריות ללמידה מהמורה לתלמיד?
 - האם יש להשקיע את מרב הזמן בהקניית כושר גופני, או שמא בהקניית מיומנויות, ידע וכלים לצרכנות נבונה של פעילות גופנית ולמיצוי הפוטנציאל האישי של אזרח העתיד במדינת ישראל?
- שאלות אלו ושאלות נוספות יעמדו במרכזו המאמר שמטרתו להציע דרכים להתמודדות

עם קבחה משתנה ולהתוות קווים חדשים להוראת המקצוע בבתי-הספר ובמוסדות ההכשרה. המאמר יעסוק בתכנון, בתהליכי ארגון ובאסטרטגיות הוראה, והנושא שיודגש בו הוא: "כמות לעומת איכות".

תכנית הלימודים בחינוך גופני: איתור קשיים ודרכים להתמודדות

"תפסת מרובה לא תפסת"

במדינת ישראל קיימת תכנית לימודים ארצית (מוכתבת), המבוססת על המודל של תכנית מרובת נושאים (Multiactivity Program). זהו אחד המודלים המקובלים בעולם המערבי, והוא מופר למורים הוותיקים (שהתנסו כתלמידים) ולרוב פרחי ההוראה. תכנית הלימודים המבוססת על מודל זה משקפת את הפילוסופיה של הוראת המקצוע בשנות השישים והשבעים, שבה הושם הדגש על מקצועות הספורט הקבוצתי והאישי. תכנית לימודים מעין זו מורכבת מענפי הספורט הנפוצים והמקובלים בחברה בכלל ובקהילה האזורית בפרט. בתכנית אין הגבלה למספר הנושאים הנלמדים (סידנטופ, מאנד וטאגארט, 1986), היא משקפת את תחומי ההתעניינות של צוות המורים ומתבססת על תנאי הסביבה הלימודית הספציפיים לבית-הספר ולענפי הספורט האהודים בקהילה.

רבים מבין מכשירי המורים והמורים עצמם מפרשים מודל זה כצורך לחשוף את הילד למספר רב של נושאים כדי שיכיר את מגוון האפשרויות הטמונות בתרבות התנועה והספורט ויבחר לעצמו כיוון לפעילות ולהנאה בשעות הפנאי. כיוון חשיבה זה מתבסס על ההנחה, שמטרת בית-הספר היא לחנך את כלל האוכלוסיה ולא להעדיף את הטיפול במצוינות על חשבון הכלל. ולכן, חשיפת הילד לתכנית לימודים מרובת נושאים במהלך שנות לימודיו בבית-הספר אמורה לתת מענה לכלל התלמידים במערכת. אך משום מה, תוצאות התהליך המתואר לעיל לא עמדו בציפיותיהם של המתכננים,

של המבצעים ושל ראשי מערכת החינוך הגופני והספורט. התוצר לא הניב תלמידים השולטים במגוון מיומנויות של ענפי הספורט והנהנים מהשתתפות בפעילות ספורטיבית במעגל חייהם. התוצר של "תפסת מרובה לא תפסת" החל להטריד את המומחים בתחום החינוך גופני והספורט. אם כך, נשאלת השאלה: היכן טמונה הבעיה?

התשובה לשאלה זו קשורה, כנראה, בפירוש השגוי של תכנית הלימודים מרובת הנושאים, המביאה את המורים לריצה מתמדת אחר מגוון נושאים במשך כל השנה, בכל שליש ובכל שבוע. פירוש זה לתכנית הלימודים גורם ל"קפיצה" ממקצוע למקצוע ומנושא לנושא, מבלי שהמורה ותלמידיו ישיגו אפקט של למידה.

יחידת הוראה ולא שיעור יחיד

העיסוק בתחומים השונים אינו מאפשר רכישת מיומנויות, הבנת הנלמד והמתורגל והפנמת קרגלים, המאפשרים את מיצוי הפוטנציאל האישי בשעות הפנאי ובמעגל חייו של האדם.

מתברר שהשיעור היחיד הפך למרכזו של תהליך ההוראה-למידה, וזאת במקום שההוראה תיבנה ותתפתח ביחידות ההוראה, כך שכל יחידה תהיה מורכבת ממספר שיעורים רצופים שבמרכזה נושא אחד. מאחר שאת רוב מטרות החינוך הגופני ניתן להשיג באמצעות תהליכי למידה, הפנמה ורכישת הרגלים הנקנים לאורך זמן, יש ללמד באמצעות יחידות הוראה ולא בשיעורים יחידים - אירועים חד-פעמיים - היוצרים פער בין הרצוי למצוי. זוהי הסיבה לכך שהתוצר של שיעורים יחידים לא הניב פירות רצויים, ולאחרונה מופנות נגדו ביקורות רבות מאנשי מקצוע, מהציבור, מהעיתונות וממעצבי מדיניות החינוך בישראל.

בהסתמך על ההנחה שהוראה משמעותית קשורה בתהליך מתמשך, על כל שיעור להיות חלק בלתי נפרד מיחידת הוראה, המותאמת לגיל הלומדים ולסביבה הלימודית. בנוסף, צריך שיהיו ליחידת ההוראה כיוון ומטרה ברורים, עליה להיות בעלת משמעות ופצמה, להציב אתגר ולגרום הנאה.

הכיוון והמטרה הרצויים יובילו להתפתחות בארבעת התחומים - הגופני, הקוגניטיבי, החברתי והריגושי.

המשמעות ללומדים אמורה להיות

מכוונת להווה ולמעגל החיים בכלל.

עצמת ההוראה ואיכותה יובילו ללמידה, לתרגול ולהפנמה כתוצאה מתהליכי תדרוך, הרחבה, שיפור ויישום (הכרוכים במהותה של יחידת ההוראה).

האתגר יבוא לכלל ביטוי בבחירת משימות בדרגות קושי המהוות אתגר ללומדים, תוך התחשבות ביכולתם.

ההנאה תהיה תוצר של התנסות הלומד במשימות מגוונות ומדורגות, המוליכות להתנסות מוצלחת ולהשגת היעדים הלימודיים בתהליך (טכניקה/יעילות) ובתוצריו.

מכאן, שאת מטרות החינוך הגופני ניתן להשיג באמצעות יחידות הוראה שבמרכון נושאים שונים. המבנה של יחידת הוראה, הנמשכת שיעורים מספר, מאפשר הזרה על מיומנויות מוכרות ועל שילובן עם מיומנויות חדשות, מביא לתרגול מדורג ולשיפור הביצוע ומאפשר הצבת אתגרים ושילוב הנלמד בענף הספורט הספציפי.

הוראה בהתאם למיתקנים

היבט נוסף של בעיית הפער הנוצר בין הרצוי למצוי קשור לתכנון ההוראה ולביצועה על-פי המיתקנים המצויים בבית-הספר ולא על-פי התכנים הרצויים לכל גיל/כיתה.

תופעה זו מופרת לרבים מהמורים העובדים במוסדות, שבהם מלמדים יותר משני מורים לחינוך גופני. במקרה זה עורכים רשימת מיתקנים ומשבצים את המורים לפיהם במשך שנת הלימודים. גישה זו לתכנון ההוראה היא תוצר של השיטה המקובלת, שבמרכז התכנון והיישום עומד השיעור היחיד, שאין צורך לבססו על התנסות העבר, או לצרף את הנלמד בו עם ההתנסות בעתיד. מסיבה זו אין המורה מוטרד מכך שביום שני הוא מלמד אתלטיקה במגרש, ביום רביעי הוא מלמד כדורסל באולם, וביום שני שלאחריו הוא מלמד בחדר הכושר.

ייתכן ששיטה זו מקילה על צוות המורים את תהליך השיבוץ ועל ההנהלה את הכנת מערכת השעות, אך אינה תורמת לתהליך של הוראה איכותית, המובילה ללמידה משמעותית הניתנת לבקרה ולהערכה.

בחירת התלמיד

יש להדגיש שהגדלת ההנעה וההנאה, האתגר והפצמה אפשריים באמצעות מתן אפשרות בחירה לתלמידים. בחירת נושא או שניים ללמידה מעמיקה עשויה לתת

מענה לצרכים של לומדים בגילים שונים ולאפשר שליטה בענף-הספורט הנבחר. הבחירה האישית מעלה את המוטיבציה של הלומד להשתתף בפעילות המוטורית שבה הוא מתעניין. הבחירה מצמצמת את הכפייה החיצונית, משמשת כלי לקבלת אחריות אישית לתוצרי הלמידה ותורמת להגברת המעורבות במקצועות התנועה והספורט בהווה ובעתיד.

באשר למורים, תכנית בחירה מעין זו מאפשרת ללמד תכנים שבהם יש להם ידע ומומחיות, עובדה המשפיעה על איכויות ההוראה ועל תוצרי הלמידה (הררי, 1986).

בנוסף, תכנית הבחירה מגבירה את המוטיבציה של צוות המורים ותורמת לשיתוף פעולה. נוצרות קבוצות עניין לפיתוח תכניות חדשות וייחודיות ולניצול יעיל של כוח האדם ושל המיתקנים. בחירת הנושאים הנלמדים (על-ידי התלמידים והמורים) מעלה, בדרך כלל, את ההנעה וההנאה של הקשורים לתהליכי התכנון והביצוע. שביעות הרצון של הלומדים עולה, ושחיקת המורים מצטמצמת. את התלמידים הבוחרים להתמקד בנושא מסוים ניתן לחלק לקבוצות למידה על-פי הנושאים השונים, או לרכזם בנושא מסוים בהתאם לרמתם. לדוגמה: קבוצת כדורעף אחת תכלול בנים ובנות בעלי רמה טובה וטובה מאד, וקבוצה שנייה תכלול בנים ובנות שרמתם בינונית או נמוכה. קצב הלמידה ודרגות הקושי יותאמו לכל קבוצה, וההישגים המצופים יהיו בהתאם.

הוראה בכיתות מאוכלסות

אחת הבעיות הקשות והמורכבות שהמורים לחינוך הגופני נאלצים להתמודד עמה מדי יום ביומו היא ההוראה בכיתות מאוכלסות שבהן 30 תלמידים ויותר.

במאמר מחקרי מסכם (בחינוך הכללי) נמצא קשר הדוק בין גודל הכיתה והישגים בלימודים. בנוסף לכך, בכיתות קטנות התלמיד מגלה עניין רב יותר בלמידה. גודל הכיתה משפיע באופן משמעותי על המורים. מורל המורים המלמדים בכיתות קטנות גבוה יותר, הם מחבבים יותר את תלמידיהם, יש להם יותר זמן לתכנן, ושביעות רצונם מתפקודם המקצועי רבה יותר (גלאס, כהן, סמית ופילבי, 1982).

מהשוואה דומה בשיעורי חינוך גופני ניתן ללמוד, שמורים המלמדים בכיתות קטנות מנצלים באופן יעיל יותר את זמן השיעור, ונתנים מספר רב יותר של משובים

לימודיים, ויש להם פחות בעיות משמעת בשיעור (אופיר, 1994: דהנה, 1994; לנצר, 1993; שטרומר, הררי וסובוביץ, 1995). להלן מספר דוגמאות לקשיים שעמם צריכים להתמודד מורים המלמדים בכיתות גדולות:

(א) הוראה בכיתות הטרונגניות

כיתות הטרונגניות אינן מאפשרות למידה משמעותית, שכן המורה מתכנן ומתקדם לפי הרוב הממוצע, והתלמידים הטובים והחלשים (הקצוות) אינם זוכים ללמידה איכותית ומשמעותית בהתאם לרמתם (גלאס וחבי, 1982). תופעה מופרת זו מצאה פתרון במקצועות כמו מתמטיקה, שפה זרה, ספרות, ביולוגיה ועוד. דווקא בחינוך הגופני, שבו הפערים בין הלומדים גדולים בגלל השוני ביכולת מוטורית ופיסית ושוני ובתפיסה ובהבנה, אין לרוב המוסדות פתרון הולם לבעיה. פתרון אפשרי הוא תכנית בחירה. גם אם לא תמצא את מספר הלומדים בכיתה, הרי היא עשויה להקל מאוד על המורה ועל הלומדים.

(ב) ניצול יעיל של זמן השיעור

תהליך הארגון של כיתה - קריאת שמות, חלוקה לקבוצות עבודה, חלוקת ציוד ואיסופו ובעיות של תקשורת עם מספר רב של לומדים הנמצאים בתנועה במרחב והמשתמשים במכשירי עזר מגוונים - כל זה כרוך בהשקעת זמן רב יותר בכיתה גדולה. אין ספק שהקטנת כמות הלומדים בכיתה ו/או צירופם לקבוצה בעלת יכולת זהה תתרום לניצול היעיל של זמן השיעור.

(ג) זימונים לתגובה פעילה

(Opportunity to Respond)

כידוע, הוראה איכותית קשורה בתקשורת טובה, במסר ברור ללומד על מטרות ההוראה, בתדרוך מתאים ובתרגול אינטנסיבי של המשימות תוך קבלת משוב, עד שהמיומנויות הופכות להרגלי תנועה. תהליכי הוראה אלו כמעט בלתי אפשריים בעבודה עם קבוצות גדולות, שכן, המורים עסוקים בניהול ובהשלטת משמעת ואינם מתפנים לתלמידיהם לשם ארגון וזימון התנסויות פעילות ומשמעותיות בנושא הנלמד.

ממצאי מחקר מראים, שיש קשר בין מספר התגובות הנכונות של התלמיד במשימות ההוראה לבין למידה משמעותית (גרינוויד, דלקוודי והול, 1984; אשי, לי ולאנדן, 1988; באק, האריסון וברייס, 1990). ואולם לא נמצא מתאם חיובי בין מספר התגובות הכללי לבין למידת מיומנות מוטורית

ספציפית (בכדורגל ובכדורעף למשל). מכאן שכדי לאפשר למידה משמעותית יש להותיר ללומדים בשיעור זמן לתגובה פעילה - ספציפית ואינטנסיבית. ההבדלים בתוצרי הלמידה בולטים במיוחד, כאשר נוצר פער בין העסקת תלמידים בפעילות גופנית כללית לבין הוראה איכותית ומשמעותית של מקצועות הספורט והתנועה.

כשמדובר בזימונים לתגובה פעילה, הכוונה היא לפעילויות המורה הקשורות בארגון הפעילות והסביבה הלימודית, בבחירת ציוד ועזרי הוראה ובשימוש באסטרטגיות הוראה יעילות, המשפיעות על תגובותיו הפעילות של התלמיד למשימות ההוראה. ארגון יעיל של שיעור וזימונים ללמידה משמעותית אפשריים בקבוצות עבודה קטנות, שבהן הלומד מתנסה באופן פעיל במשימות ההוראה.

(ד) בעיות משמעת

המורים המלמדים בכיתות גדולות מפתחים מנגנוני הישרדות, שאינם תואמים את עקרונות ההוראה היעילה. פלייסק (1983) מתארת התנהגות זו כ"העסקת" התלמידים במשימות שהם בוחרים ואוהבים כדי להימנע מבעיות משמעת. כלומר, נוצר קשר של שתיקה בין המורים לתלמידים: התלמידים עוסקים בפעילות "כייף" על-פי בחירתם, תמורת הימנעות מהפרעות ומבעיות משמעת. נראה שהכול מרוצים כביכול, אף-על-פי שאין תהליך של למידה ושל שיפור בטווח הקצר והארוך.

(ה) משוב

במספר עבודות השוו סטודנטים בין הוראה בכיתות גדולות לעומת קטנות. הממצאים הראו שמספר המשובים בכיתות הגדולות היה קטן יותר, ורובם היו כלליים ולא תרמו ישירות לאיכות הביצוע. הסיכוי להגיע לתלמידים מתקשים היה קטן. במילים אחרות: המשובים הניתנים במשך תהליך ההוראה לשם ייעול ולזרוז תהליך הלמידה (K.P.) מצטמצמים, ולעתים נותרים רק המשובים המשמשים להערכת התוצר המוגמר (K.R.), או שאין כלל משובים (אופיר, 1994; דהנה, 1994; לנצר, 1993).

(ו) תקשורת התנהגותית בכיתה

אחד הממצאים החשובים של חקר ההוראה הכללית הוא שהוראה יעילה אינה אפשרית כאשר האווירה בכיתה שלילית (סור וסור, 1979). ממצאי המחקר בהוראת החינוך הגופני בנושא זה אינם מעודדים

במיוחד. נמצא שמורים אינם מתחשבים ברגשות התלמיד וברעיונותיו, אינם מרבים בחיזוקים ובמשוב חיובי ואינם מספקים ביקורת בונה, החשובה והתורמת ליעילותו של תהליך ההוראה (שייפרס ומנסיני, 1978; מקליש, 1981).

סידנטופ (1991) טוען, שהדרך הטובה ביותר לעודד תלמידים להתנהג בצורה נאותה היא באמצעות הגברת השימוש בתקשורת התנהגותית חיובית בכיתה, באולם ובמגרש הספורט. קופר, הווארד והרון (1987) טוענים, שהחיזוק מהווה גורם מפתח בשיפור ההתנהגות ובשימורה לאורך זמן.

האם ניתן ליצור תקשורת חיובית ואווירה נעימה בשיעורים, כאשר מספר התלמידים בכיתה הוא 40! האם המורה יכול לזכור את שמות תלמידיו ולהתייחס אליהם באופן אישי, או להתייחס לבעיות ולקשיים בתנאים אלו? האם ניתן, בתנאים אלה, להשיג את המטרות המתוכננות ולסגור את הפער בין המצוי לרצוי?

(ז) בעיות בטיחות

אסטרטגיות ההוראה שבהן משתמש המורה ומידת חופש הבחירה שהוא מאציל על תלמידיו מושפעים, לא אחת, משיקולים הקשורים בבעיות בטיחות. בעקבות גל הולך וגובר של תביעות הורים כנגד מערכת החינוך, כנגד בית-הספר וכנגד המורים נמנעים מורים רבים מללמד מקצועות שיש בהם סכנה לפגיעה או לפציעות, וזאת למרות חשיבותם ותרומתם להתפתחותו המוטורית והריגושית של הלומד.

המורים מרבים בפעילויות הקשורות בכושר גופני ובבריאות וממעטים לעסוק בהתעמלות ובענפי ספורט מורכבים מבחינה טכנית ולוגיסטית. מורים רבים משתדלים לפקח בעצמם על כל פעילות בשיעור ונוקטים אסטרטגיות של למידה פרונטאלית ועמידה בטורים ארוכים לביצוע קפיצה לגובה או להדיפת כדור ברזל. הדבר בא לידי ביטוי במיוחד בכיתות גדולות, שבהן בעיות המשמעת רבות יותר והתקשורת קשה יותר. לעתים אין מיתקנים וציוד בכמות מספקת המאפשרים חלוקת הכיתה לקבוצות, תרגול ומעורבות גבוהה התורמים לשיפור הלמידה.

דבר זה מחייב את הממונים על מערכת החינוך לדאוג לכך שההמלצה שבקבוצות לומדים לא יהיו יותר מ-25 תלמידים תיושם ככתבה וכלשוונה במערכת כולה.

in teaching : Busy, happy and good?
In T.Templin & J. Olson (Eds),
Teaching in Physical Education, 46 -
56. Champaign, IL : Human Kinetics.

Sheffers, J., & Mancini, V. (1978).
Teacher - student interaction. In W.
Anderson and G. Barrette, (Eds), *Whats'
going on in Gym?*. Motor skills:
theory into practice. Monograph #1.

Siedentop, D. (1991). *Developing
teaching skills in physical education*.
2nd Ed. Mountain view, CA :Myfield.

Siedentop, D., Mand, C., & Taggart, A.
(1986). *Physical Education : Teaching
and Curriculum Strategies for grades 5 -
12*. Mountain view, CA : Mayfield.

Soar, R., & Soar, R. (1979). Emotional
climate and management. IN P.
Peterson and H. Walberg, (Eds),
*Research on teaching. Concepts,
findings and implications*. Berkeley,
CA : McCutchan.

נושא חשוב לה -
הרצוי והמצוי בשיעור
החינוך האופני -
"ארור בעקבותיו,
קרוב לוודאי, את
תאובותיכם הקוראים.
עם קבלתו של מאמר
זה לדפוס, החלטנו
להלחין תאובה מייגית
מהמפקח המרכזי של
החינוך האופני, מר
מרדכי ארליך (ראו
בעמוד הבא).
אתם מוזמנים ואני
נקראים לא להישאר
אדישים למאמר כאן,
שהרי בציבור נכשו של
המקצוע מדובר.

הקרוב לשיפור האיכות של הוראת החינוך הגופני בבתי- הספר, נמצא את עצמנו במצב דומה, ולכן יפה שעה אחת קודם.

מקורות

אופיר, י. (1994). הקשר שבין גודל
הקבוצה לבעיות משמעת ולאופן ניצול
של זמן השיעור. עבודה סמינריונית.
המכללה לחינוך גופני ע"ש זינמן במכון
וינגייט.

דהנה, ס. (1994). השפעת גודל הכיתה על
ניצול זמן השיעור ומתן משוב. עבודה
סמינריונית. המכללה לחינוך גופני ע"ש
זינמן במכון וינגייט.

לנצר, ג. (1993). המורה והתמודדותו
בכיתה קטנה לעומת כיתה גדולה. עבודה
סמינריונית. המכללה לחינוך גופני ע"ש
זינמן במכון וינגייט.

שטרומר, מ., הררי, י., וסובוביץ, י. (1995).
הבדלים בין הוראה בכיתה גדולה וקטנה
בבית-הספר היסודי. פוסטר שהוצג
בקונגרס אייפ 1995. מכון וינגייט.

Ashy, M.H., Lee, A.M., & Landin,
D.K. (1988). Relationships of practice
using correct technique to achievement
in motor skill. *Journal of Teaching in
Physical Education*, 7, 115 - 120.

Buck, M., Harrison, J.M., Bryce, J.R.
(1990). *Journal of Teaching in
Physical Education*. 10. 134-152

Cooper, J., Heward, W., & Heron, T. T.
(1987). *Applied behavior analysis*.
Columbus OH : Merrill.

Cooper, J., Heward, W., & Heron, T. T.
(1987). *Applied behavior analysis*.
Columbus. OH: Merrill.

Glass, G.V., Cahen, L.S., Smith, M.L., &
Filby, N.N. (1982). *School Class Size*.
Beverly Hills: Sage.

Greenwood, C.R., Delequadri, J.C., & Hall,
R.V. (1984). Opportunity to respond
and students academic achievement. In
W.L. Heward, T.E. Heron, D.S. Hill, &
J.Trap - Porter (Eds), *Focus on behavior
analysis in education*, 58 - 88.
Columbus OH: Charles E. Merrill

Harari, I. (1986). *Relationships among
knowledge experience and skill
analysis ability in gymnastics*.
Doctoral dissertation. The Ohio State
University.

McLeish, J. (1981). *Effective teaching in
physical education*, University of
Victoria, British Columbia.

Placek, J. (1983). *Conception of success*

בבתי-ספר קיבוציים, חקלאיים, אזורים
ואף בחלק מהערים נוהגים לעבוד
בקבוצות קטנות, יותר מבבתי-ספר
מקצועיים ועירוניים. ברבות מחטיבות
הביניים קיימת מציאות עגומה של צירוף
כיתות ויצירת תנאים בלתי אפשריים
להוראה וללמידה, וזאת דווקא בגיל של
צמיחה פיסית מהירה ובתקופת חיים שבה
חשוב לטפח עמדות חיוביות לתנועה
ולספורט.

(ח) תוספת שעות הוראה לחינוך הגופני בבית-הספר

בשנות השמונים דובר על אפשרות להוסיף
שעה שלישית בשבוע לחינוך גופני. לצערנו,
הדבר לא התממש. לאחרונה אנו שומעים
על כוונות להוסיף שעות להקניית
מיומנויות יסוד לגיל הרך, ואף לכיתות י"ב
כדי להכין את התלמידים לקראת המשימות
שיוטלו עליהם במסגרת שירותם הצבאי.

בהסתמך על הטיעונים שהועלו כאן נראה
שתוספת של שעה שלישית בתנאים
הקיימים תהווה בזבוז של משאבי כסף
וזמן. עדיף לשקול להשקיע כספים אלו
למימוש "הרצוי לעומת המצוי" ולשפר את
האיכות ולא את הכמות.

הדבר אמור בהכנת תכנית לימודים
חדשה לקראת שנות האלפיים ובמימושה
(באחריות הוועדה לתכניות לימודים).

תהליך השיפור מצריך גם החלטה חד-
משמעית, הנוגעת למספר הלומדים
בקבוצת עבודה (באחריות מנהלי בתי-
ספר). כמו כן נדרשת הקפדה על הוראה
איכותית ובקרה על תוצרי הלמידה
(באחריות המורים לחינוך גופני).

נחוצה מערכת השתלמות מקצועית בצד
ההשתלמות המוסדית. נחוץ טיפוח ותגמול
למרכזי מקצוע. אין לוותר על מתן פרסום
ותגמול לבתי-ספר ולצוותי עבודה על
פריקטים ייחודיים ועל מצוינות בהוראה
(באחריות משרד החינוך, התרבות
והספורט).

אין ספק שיש צורך בשינויים
משמעותיים במערכת כולה, החל
בהתאמת תכנית הלימודים לשנות ה-
2000 וכלה בהטבת תנאיהם של המורים
והלומדים לשם מימוש יעיל ואיכותי של
תכנית זו.

לאחרונה אנו שומעים על הוצאת
החינוך הגופני ממערכת השעות
הפורמליות במספר מדינות ועל
העברתו למסגרת של בחירה
והעשרה. אם לא נפעל בזמן